

שאר עבני הנצרכים לישועה זו, ונוכה לראות בישועתו של ישראל בפרטות ובכללות בעגלא ובזמן קריב בב"א.

מנאי ידידך הדו"ש בלוג"ח

מאיר בראנדסדארפער

סימן כו

לרב אחד בנש"ק שעקר דירתו עם אשתו לחו"ל לצורך איזה סיבה ידועה ובכללות הסיבה דעתו לחזור לא"י אך להתנהג בענין יו"ט שני של גליות.

ב"ה, בימי מ"טמונים תשכ"ט לפ"ק, פעה"ק ירושלים ת"ו.
אחדשה"ט, וששאלת איד להתנהג בענין יו"ט שני של גליות בהיותכם שם בחו"ל.

הנה ככל הבאת במכתבך דברי המג"א (סימן תל"ו סק"ז) שם הרד"ז דעוקר דירתו עם אשתו וצ"ל אעפ"י שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור, והבאת ג"כ דברי הפר"ח (סוס"י תס"ח) שכתב לחלק בזה צמי שעוקר דירתו ואשתו וצניו לילך לאיזה מקום לישא וליתן ולהרוויח אף שדעתו לחזור ולהתיישב למקומו הראשון לא מיקרי דעתו לחזור, דסתמא דמילתא כיון דעקרינכו לאנשי ציתיה כל שמואל פרנסתו מרווחת באותו מקום שהלך לשם אינו זו משם, וזולתו אם עקרן להוליכן לזיכרא של ארץ ישראל, או להצריחם ממגיפה צ"מ, או מחמת סיבה אחרת כיוצא בזה, שאז הדבר ברור דכלל כה"ג דעתו לחזור מיקרי עכ"ל.

הנה מבואר מלשוני דאס צדירור דעתו לחזור, אף כשעוקר דירתו עם אשתו וצ"ל מיקרי דעתו לחזור, ורק דסתמא דמילתא כשיוצא ממקומו עם צ"ל לא בשביל איזה סיבה ידועה אמרינן דאס יומא שם פרנסה בריווח שוז לא יחזור למקומו הראשון, לכן אף שדעתו לחזור בעלה דעתו, משא"כ כשיוצא חלוו באיזה סיבה ידועה אף אם יוצא עם צ"ל דעתו לחזור מיקרי, ובהגהות הגאון הרי"ש נאטאמזאהן (על שו"ע או"ח שס) פסק ג"כ כהפ"ח מוצא בספר פתחי עולם (שס) ובספר נזר ישראל (ח"צ ליקוטי רימ"א אות י"ג).

ונלענ"ד דהמג"א והרד"ז מודו לסדרת הפר"ח, דכס לא אמרו דדינו כאין דעתו לחזור רק דייקא בעוקר דירתו ולא כשעוזב מקומו הראשון צאק ראי בעלמא, ובאמת לא שייך ליתן בזה הגדרה מסוימת באיזה אופן מיקרי עוקר דירתו ובאיזה אופן הוב רק אקראי בעלמא, והענין ניתן לשיעורים לכל אחד ואחד כפי סיבת יציאתו ממקומו, ומה שכתבת דצוית חיים שאל (סימן נ"ה) מוכח דהיכא דיש לו בית דירה צא"י הוא משועבד לשם, אין משם ראי לנידון דידך דשם מיירי באחד שהי' לו אשה צא"י ונשא אשה אחרת בחו"ל, ובזה כתב דאין זה עקר דירתו כיון שיש לו בית דירה ואשתו ראשונה צא"י, משא"כ כשיוצא לחו"ל עם אשתו ומתיישב בחו"ל אעפ"י שיש לו עדיין בית דירה גם צא"י שפיר י"ל דתשיב עוקר דירתו עם אשתו, והעיקר נלע"ד דאין בזה

הגדרה מסוימת, והיינו נמי טעמא דהפ"ח דילא לחלק בזה בין אם יוצא ממקומו בסתמא או בשביל איזה סיבה ידועה, ואין הכי נמי דהיכא דלא עקר ממקומו רק משום איזה סיבה ידועה, יש ללרף גם סדרא זו דאס יש לו בית דירה במקומו הראשון מוכח דדעתו לחזור עדיין.

הנה נחזאר דעיקר תלכ בכל אחד ואחד לפי סיבת יציאתו ממקומו, ומה שכתבו הפוסקים דמקום דאשתו נמצאת שם הוא מקומו אינו ענין לזה, דאטו צנשים לא שייכי כל בני דיונים התלוים בדעתו לחזור או אין דעתו לחזור, והפוסקים לא כתבו כלל זה רק היכא דמלדו ומחמת סיבת נסיעתו ממקומו היה לכאורה שייך לומר דדינו כאין דעתו לחזור, בזה אמרינן דמ"מ אם אשתו נשארת במקומו הראשון אמרינן דסופו לחזור, אבל אם לפי סיבת יציאתו ממקומו דינו בדעתו לחזור פשיטא דאפילו אם אשתו עמו דעתו לחזור מיקרי.
ולפי"ז נלע"ד דכיון שסיבת נסיעתכם לשם לא הי' אלא בשביל איזה סיבה ידועה שאשתך נריכה להיות שם, וצנטיה תס"ח דעתכם לחזור לכאן, א"כ נראה פשוט שצריכים אתם לנהוג עמכם כצני ח"י, כדן בן ח"י שיוצא לחו"ל ודעתו לחזור.

ואעפ"י שאינו כדאי להכריע בין בני גדולי הכוראס הגאון הגדול הרב י"י ווייס שליט"א חצ"ד מאנשטעטער (כעת הוא הראש"ד דפעה"ק ירושלים תוצ"א) והגאון הגדול הרב חנוך דוב פדווא שליט"א חצ"ד דקה"ה לונדון, הנלע"ד כתבתי ואינוני אומר לך קבל דעתי, והעיקר הדע כי לא חדשתי בזה שום חידוש מסדרת עמי וכל מש"כ לך מבואר הוא בדברי הפוסקים, אלא שהדבר ידוע שהתשובה הולך לפי השאלה וצנינו קל שמשנה השאלה משתנה התשובה, וכל אחד מהני גדולי הכוראס ששאלת את חו"ד צענין זה, השיבו לך כפי מה שהצינו משאלתך באם דעתך לחזור צדירור לאחר שיעבור סיבת נסיעתך לשם, או שאתה צעמך הכך מסופק עדיין בזה, ופסקו לך כל אחד לפי הבנת דעתם צדירק.

ומה שכתבת שציינים האחרונים של פסח חגת שני ימים טובים כבן חו"ל עפ"י פסקו של הגאון הגדול מהרי"י ווייס שליט"א, וציוס אחרון של פסח הנחת תפילין צלנעא, מאד תמוה לי זה, דלכאורה הוא תרתי דסתרי אכדדי דאס אתה מחזיק יום זה ליו"ט והתפלת תפילת יו"ט ומוסף אין הנחת תפילין.

ובענין צרכת כהנים צו"ט שני של גליות שאלך הוא יום חול, נלע"ד שחטטה כמש"כ בשערי תשובה שם הכרעת האחרונים בזה דיותר עוז להשתמע וללאח קודם שיגיע הש"ל לצרכת כהנים, ואם לאו אם יש שם כהנים אחרים יעלה עמכם לדוכן ולא יצרך, וצניכא כהן אחר יש לסמוך על המהר"ם בן חצי ויעלה ויצרך כדרכו עיי"ש, ומה שכתבת ששביל שאתה רגיל מירושלים לצרך צרכת כהנים בכל יום מותר לך לצרך צ"כ גם שם צו"ט שני גליות אעפ"י שאלך הוא יום חול לענ"ד אין סדרא זו נכונה, דלפי"ז אם יהיה לך שם מנין מצני ארץ ישראל וכי יעלה על דעתך לצרך צרכת כהנים בכל יום משום דעתכם לחזור או אפילו אם מנין מירושלים

מירושלים נמצאים בעצריה או צלפת שאין המנהג שם לברך ברכת כהנים בכל יום רק בשצ"ק, וכי בשציל שדעתם לחזור לירושלים מצרכים ברכת כהנים בכל יום בודאי דלא, והיינו משום דברכת כהנים תלוי במנהג המקום שהוא נמצא בו עכשיו, ואינו תלוי בזה דעתו לחזור למקומו או לא, וכיון דגוהגים שם שלא לברך ברכת כהנים רק בזו"ע ואללך הוא יום הול, פטור אחת מלעלות לדוכן אעפ"י שמנהג מקומך הוא לעלות לדוכן בכל יום, וא"כ גם אללך שיך עונה זו דאללך אינו יום עצובה.

מנאי ידיך הדו"ש בלוג"ח
מאיר בראנדסדארפער

סימן כח

עוד להג"ל

בעז"ה, ג' דסליחות, תשכ"ט לפ"ק, פעה"ק ירושלם ת"ו.
בראשית כתיבתי הגני מתנצל לפניך על העדר תשובתי אליך עד עכשיו, כי לא ידעתי שהנך מחכה לתשובתי, והשליח... לא אמר לי רק שהנך שולח לי את תשובתו של הגאון האדיר ה^{אצורת התורה}רבינו שלום שליט"א אב"ד דק"ק מאגשעסער (כעת הוא הראב"ד דפעה"ק ירושלים תובב"א) כדי לעיין בו *), גם אמר לי שהיית על חג השבועות בברוקלין וחגת רק יום אחד כמש"כ בתשובתי הקודמת ושכן הורה לך גם הרב הגאון אב"ד דק"ק שארמאש שליט"א, ולכן לא מהרתי להשיבך, אמנם היום קבלתי מכתבך ופניתי מיד להשיבך בס"ד.

ואפתח כמה שנוגע לעיקר הדין להלכה למעשה, הנה תדע כי אעפ"י שהגאון הגדול אב"ד דק"ק מאגשעסער שליט"א האריך לקיים פסקו, מ"מ בעיקר הדבר אינו רואה חילוק, היינו בסברה דיני ודיני, כי כבר כתבתי נך בתשובתי הקודמת כי התשובה הולך לפי הכנת השאלה, ותראה בתשובתו של הרה"ג הנ"ל שגם הוא מעיד כי המנהג הוא כהפ"ח אף אם צאים עם נשותיהם, ומה שפסק נך לנוכח כנן חוץ לארץ, הוא משום שהדין משאלתך שאינו ברור אללך שתחזור לא"י מפני שאשךך אינה מרוכה בזה, ודימה הרב נידון דידך למה שכתב בשו"ת חיים שאל (סימן כ"ה), שעיךך הדבר אם לבו שלם ודעתו לחזור ודאי, ולא יש ספק ומחשבה שאם ימצא פרנסה ישב בחוץ לארץ וכיוצא עכ"ל, ובצירוף עוד סברות אחרות החליט הענין לפי הכנת דעתי בשאלתך, ומה שפסקתי נך שתנהגו עמכם כבני ארץ ישראל, הוא לפי שדימיתי נידון דידך למש"כ הפ"ח שאם עוקר דירתו עפ"י סיבה ידועה ובדעתו לחזור דינו כדעתו לחזור, וכ"י בדעתי לכתוב נך עוד בתשובתי הקודמת שאם אין בדעתך בצירור לחזור לכאן לאחר שיעבור סיבת נסיעתך אין נידון דידך דומה לנידון של הפ"ח ודינך כנן חו"ל, אלא שלא רציתי

אז להעיל לך ספק בענין חזרתך לכאן לכן סתמתי מדברים לפי ידיעתי את סיבת נסיעתך לשם, ולכן הנראה לעי"ד להלכה למעשה צידון שאלתך שאם בדעתך ליבאר שם רק לתכלית סיבה ידועה וכשיעבור הסיבה דעתך לחזור לכאן א"כ אפילו אם לא תחזור מיד דיתכן שכלות הסיבה לא יהיה כ"כ במהרה, אפילו הכי תנהגו עמכם כבני א"י, ולא שיך לחוש בזה לסברת שאר הפוסקים שהביא הרב בתשובתו כיון שלא נתפשט ההוראה כמותם.

ואבוא על דבריו בקיטור, מה שחשב לשיטת הנה"ק בעל התניא (במהדורה בתרא ס"ח ס"ה) שכתב עפ"י דעת המקובלים דבני א"י הצאים לחו"ל חייבים בקדושת היום אף שדעתם לחזור, הלא ידוע שלא נתפשט ההוראה בזה כדעת המקובלים, גם מה שחשב לשיטת הפוסקים שסוברים דאם אין דעתו לחזור מיד אין דעתו לחזור מיקרי הלא אין מסקנת האחרונים כן, ותראה שהמג"א (סימן תל"ו סק"ז) הביא בענין זה דברי הרד"ז וסברה זו בשמיט מוכח מזה דלא ס"ל כוותיה, ועי"ש עוד בדברי הרד"ז שסובר שההלך ממקום למקום ללמוד תורה מיקרי דעתו לחזור לזמן, והדבר ידוע שהגאון הגדול הרב מטשענין ז"ל פסק לתלמידיו מחו"ל שצאו ללמוד כאן בשיבתו שינהגו כבני חוץ לארץ, (והוא ז"ל לא חשב לסברת הפוסקים דחזור שאני), ואם היה הלכה בזה כהרד"ז ה"י לו לחוש עכ"פ לסברת הרד"ז שינהגו כבני א"י לפי שדעתם לחזור לזמן, וכן ראיתי בספר כף החיים (סימן תל"ו ס"ק נ"ב) שמסיק בשם הפ"ח דמשמעות כל הפוסקים דאין לחלק בין דעתו לחזור מיד ובין דעתו לחזור לאחר זמן וכתב דהכי נקטינן, וממילא איך רואה עמם מספיק למה דייקא צידון דידך נחוש לסברת חלו הפוסקים שלא נתפשט ההוראה כמותם, והרב שחשב לסברתם מפני שהדין משאלתך דסוף סוף חזרתך לכאן הוא בגדר ספק אללך כמבואר בתשובתו, ולכן אם צאמת כן הוא שחזרתך לכאן הוא בגדר ספק אללך אז אינו אומר נך כלום נגד פסקו של הרב, ואדרבה דעתי נוטה יותר שתנהגו לגמרי כבני חו"ל דכיון שאלה מכלל דיני של הפ"ח, א"כ נשאר דינך כמש"כ המג"א בשם הרד"ז דהעוקר דירתו עם אשתו כאין דעתו לחזור דמי.

ומה שהביא הגאון הגדול הרב הנ"ל מדברי המשמרת שלי (מקאידגאווא) להוכיח שאין זה תרתי דסתרי לנוכח כנן חוץ לארץ ולהניח תפילין, ולע"ד דאם לדין יש תשובה, כי המעיין (שם סימן ל"ב ס"ד) יראה שלא כתב כן אלא עפ"י דברי הרב במהד"ב שכתב שבני א"י הצאים לחו"ל חייבים בקדושת היום אעפ"י שדעתם לחזור, וכתב ע"ז הגאון מניקלייז ז"ל שכיון שחייבים בקדושת היום אסורים להניח תפילין, וע"ז השיג המשמרת שלי שאם היינו יודעים בצירור שדעת הרב שלא להניח תפילין בודאי היינו שומעין לו, אצל מה שאומרים עפ"י השמועה אין יכולים לפסוק מזה הלכה למעשה, ולכן הכריע שיותר עוב להניח תפילין בלא ברכה ולכוין על הספק דאז אין בו חשש כל תוסף וחשש זלזול אות, וכמש"כ הרב לענין הכנת תפילין בחו"מ יעו"ש,

ובל

* תשובת רבינו הגאון הראב"ד שליט"א היא לו בדפסה בספרו שו"ת מנחת יצחק (ח"ה סימן מ"ג).